

Národní archiv

Rozvojový rámec výzkumné organizace na léta 2024–2028

Předkládá:

PhDr. Ing. Milan Vojáček, Ph.D., ředitel Národního archivu,
podepsáno elektronicky

Kontaktní osoba pro IP v organizaci:

Milan Vojáček, tel.: 974 847 292, e-mail: milan.vojacek@nacr.cz

V Praze dne 10. 11. 2023, doplněno dle připomínek evaluačního panelu 23. 1. 2024

Úvod

Národní archiv je výzkumnou organizací mající charakter vědecké infrastruktury, která zároveň realizuje vlastní výzkumný program složený ze základního a aplikovaného výzkumu. Kombinuje základní výzkum v oblasti archivnictví, pomocných věd historických a příbuzných vědních oborů a současně výzkum aplikovaný zaměřený především na plnění legislativně ukotveného postavení ústředního vědecko-výzkumného pracoviště na úseku preventivní péče o archiválie, konzervace a restaurování archiválií a dále v oblasti uchovávání a zpřístupňování nových forem nosičů informací, včetně dokumentů v digitální podobě. Hlavními cíli výzkumné politiky archivu zůstává na jedné straně systematický a kontinuální rozvoj základního oborového portfolia, na straně druhé pak důraz na okamžitou aplikaci zjištěných výsledků v praxi, jak směrem k odborné i laické veřejnosti, které jsou poskytovány požadované informace, tak směrem k veřejné správě, kde archiv vyvíjí nástroje pro její zefektivňování a zejména v případě řady svých projektů z oborů chemických věd a informatiky zasahuje i do rámce bezpečnostního výzkumu.

I. Analytická část

I.1 Trendy vývoje bezpečnostního (uživatelského) prostředí

Národní archiv jako paměťová instituce a instituce poskytující veřejnou službu široce vymezené skupině zainteresovaných stran musí přirozeně reflektovat aktuální trendy bezpečnostního (uživatelského) prostředí a jejich proměny a musí na ně umět flexibilně reagovat. Základem jeho činnosti, a to i činnosti v oblasti vědy a výzkumu, je poskytnutí informací a služeb v požadované rychlosti, kvalitě, přesnosti a spolehlivosti.

Analýza těchto trendů bude probíhat jako doposud především v následujících segmentech a následujícími metodami:

1. sledování obecných trendů ve společnosti zasahujících do činnosti Národního archivu a jeho výzkumného programu. Lze předpokládat, že se bude jednat především o stále se zvyšující veřejný zájem o rychlost zpřístupnění informace a z toho vyplývající potřebu výzkumu a vývoje technických i metodologických nástrojů, které na tento trend reagují,
2. sledování bezpečnostní situace a na ni reagující výzkumný program týkající se identifikace rizik a snahy o jejich maximální eliminaci v návaznosti na národní politiku výzkumu, vývoje, inovací a transferu znalostí, národní priority orientovaného výzkumu a na priority mezirezortní koncepce bezpečnostního výzkumu, koncepci rozvoje archivnictví jako oboru, Informační koncepci ČR, Inovační strategii České republiky do roku 2030 a mezinárodní normy,
3. sledování trendů v oblasti legislativy a vývoje veřejné správy zasahujících do činnosti Národního archivu (e-government, digitalizace, optimalizace správních agend, posilování role archivů jako správních úřadů). V této souvislosti lze především očekávat novelizaci základních legislativních norem relevantních pro postavení a činnost Národního archivu, zejména zákona č. 499/2004 Sb. o archivnictví a spisové službě a zákona č. 130/2002 Sb. o podpoře vědy, výzkumu a vývoje, resp. přípravu nových předpisů, které zajisté zasáhnou i do plnění výzkumných úkolů Národního archivu,
4. komunikace se zainteresovanými skupinami a jejich různými segmenty (veřejnoprávní i soukromoprávní původci, vědecké instituce, vysoké školy, profesní a zájmové organizace atd.),
5. aktivní spolupráce s řadou domácích i zahraničních partnerů a sledování jejich zájmů a potřeb,

6. členství v řadě domácích a zahraničních vědeckých grémii, participace na jejich činnosti a zpětná implementace podnětů a výsledků, které z této spolupráce vyplývají.

Jako hlavní trendy zasahující do výzkumného profilu organizace je možné identifikovat následující:

1. veřejný zájem o rychlejší poskytování a zpřístupňování informací,
2. posilování role archivů v oblasti veřejné správy a jejich zvyšující se role na řešení správních agend,
3. rozšiřování účinné spolupráce s institucemi veřejné správy i při řešení vědeckých úkolů,
4. nutnost komplexního přístupu k vědeckým úkolům, kombinace postupů základního a aplikovaného výzkumu, mezioborová spolupráce při zachování jedinečnosti výzkumného programu primárně vycházejícího ze segmentu spravovaného národního archivního dědictví,
5. identifikace nových typů bezpečnostních rizik, v případě Národního archivu půjde především o rizika spojená s hrozbou ztráty a poškození informace, včetně poškození při válečném konfliktu nebo živelní pohromě (výzkum v oblasti spisové služby, ukládání a popisu dokumentů, kyberbezpečnosti atd.) a fyzické ochrany archiválií jako jedinečného artefaktu s vysokou informační i historickou hodnotou (preventivní ochrana, výzkum konzervátorských technik, reprodukce archiválií, ediční činnost),
6. systematická prezentace výsledků výzkumu různými směry a metodami,
7. pokračování spolupráce s domácími i zahraničními partnery, aktivní spolupráce s dalšími výzkumnými organizacemi v rezortu ministerstva vnitra, dalšími paměťovými institucemi, vědeckými ústavy a vysokými školami,
8. rozšiřování vlastního výzkumného týmu, zejména formou projektového řízení.

I.2 Trendy v zájmových oborech

Za zájmové vědní obory lze označit v případě výzkumného programu Národního archivu následující (dle číselníku OECD): 10201 (Počítačová věda a informatika), 10302 (Fyzika kondenzované fáze), 10401 (Organická chemie), 10402 (Anorganická a nukleární chemie), 50501 (Právo), 50804 (Informační věda a knihovnictví), 60101 (Historie), 60500 (Jiné humanitní a multidisciplinární obory), přičemž za klíčové obory jsou považovány: Počítačová věda a informatika, Organická chemie, Anorganická a nukleární chemie a Historie.

Ve všech těchto oborech je nutné sledovat trendy jejich vývoje a aktuální výzkumné priority, které zasahují do vlastního vědeckého portfolia Národního archivu.

V oblasti základního výzkumu jde především o dva základní trendy. Národní archiv a archivy jako instituce vůbec jsou vyhledávány jako báze vědecké infrastruktury poskytující důležité informace podporující výzkum v zájmových oborech v širokém spektru vědecké komunity. Na rychlost, kvalitu a odborně správné zpřístupnění je dáván stále větší akcent. Od Národního archivu je očekáváno zejména zpřístupnění archivních fondů a sbírek moderními metodami a s implikací mezinárodních standardů, zpřístupňování digitálních a digitalizovaných dokumentů, sdílení informací a budování oborové knihovny a znalostních databází. S tím souvisí vlastní výzkum orientovaný na ediční práci, systematický výzkum archivních souborů a jejich správní podstaty a vlastních archivních dokumentů v širším mezioborovém portfoliu.

V oblasti péče o fyzický stav archiválií je patrná neustálá snaha aktualizaci používaných metod, zejména co se týká využívání nových technologií a hledání možností jejich aplikace ve velkém měřítku. Důraz je stále kladen také na oblast preventivní ochrany, která se do jisté míry překrývá se stále populárnějšími projekty digitalizace archiválií. Naznačené trendy souvisí jednak s vývojem technologických možností, které se pro obor otevírají, jednak se

zvětšujícím se podílem novodobých materiálů, jejichž stav je neuspokojivý a vyžadují nějakou formu konzervátorského zásahu.

Významné je neustálé rozšiřování možností tzv. „konzervační vědy“ a vzrůstající počet vysokoškolsky vzdělaných výzkumných pracovníků v této oblasti, což umožňuje věnovat pozornost i problematice konzervace dříve opomíjených materiálů, jako jsou fotografie, filmy, syntetické polymery nebo vosky.

Přes tyto pozitivní trendy nelze přehlédnout, že v praxi do procesu rozhodování o konzervátorských opatřeních stále zřetelněji vstupují i hlediska ekonomická a ekologická, která jsou s požadavky konzervace spíše ve sporu. Hledání rozumných kompromisů mezi nimi bude pro mnohé veřejné archivy v budoucnosti zřejmě stále větší výzvou.

V oblasti počítačové vědy a informatiky lze sledovat požadavek intenzivnější spolupráce mezi jednotlivými organizacemi, sdílení infrastruktur a formulaci jednotlivých témat (včetně mezinárodního rozměru) v souvislosti s výzkumem dokumentů v digitální podobě a problematikou digitalizace. Lze předpokládat, že výzkum bude zaměřen především na oblasti dlouhodobého uchování, zpracování a zpřístupnění digitálních archiválií, zejména při vytváření strategických dokumentů a zajištění akreditace digitálních archivů, v rámci předarchivní péče, akvizic, dlouhodobého uchování digitálních dokumentů, zpřístupnění archiválií v digitální/digitalizované podobě, ochranu osobních údajů, digitální archeologii a využití uživatelských komunit.

I.3 Implikace trendů pro organizaci

Národní archiv bude sledovat všechny naznačené trendy dle určených potřeb a jim přizpůsobovat svůj dlouhodobě definovaný výzkumný program. Předpokládá se reakce na aktuální výzvy poskytovatelů a navazování spolupráce s dalšími institucemi.

Národní archiv je výzkumnou organizací mající charakter vědecké infrastruktury, která zároveň realizuje vlastní výzkumný program složený ze základního a aplikovaného výzkumu. Výzkumný program vykazuje značnou společenskou relevanci, neboť probíhá z velké části na základě interakce se zainteresovanými stranami. Implikace zjištěných trendů bude probíhat především v následujících bodech:

1. posilování znalostní základny (budování odborné knihovny, znalostních databází, oborové bibliografie, chemických laboratoří, restaurátorských a fotografických ateliérů, digitalizačních linek a informačního systému Národního archivu, sloužícího k internímu a externímu zpřístupnění archiválií jako dokumentů trvalé hodnoty). Národní archiv plní touto činností pozici vědecké infrastruktury, která zajišťuje realizaci vědeckých programů řady dalších institucí,
2. řešením vědeckých projektů vycházejících primárně ze svěřeného segmentu národního archivního dědictví, zejména v oblasti jeho ochrany (fyzické i informační) a zajištění dokumentů důležitých pro právní vědomí, bezpečnostní situaci, historii a identitu našeho státu,
3. vývojem nových metod, nástrojů a technologických postupů v pěstovaných vědních oborech relevantních a využívaných v dalších paměťových institucích, zejména v oblasti ukládání a správy dokumentů v digitální podobě, preventivní péče o archiválie, konzervace a restaurování,
4. aplikací nových poznatků ve výuce a vzdělávání. Národní archiv nemá vlastní akreditaci k pedagogické činnosti, řada jeho pracovníků však působí na výchově absolventů několika studijních oborů na úrovni středního a vysokého školství, zejména na Filozofické fakultě UK, Filozofické fakultě MU v Brně, Vysoké škole ekonomické, Vysoké škole chemicko-technologické, Střední průmyslové škole grafické v Praze. Dalším znalostním transferem je realizace vzdělávání v oblasti veřejné správy a spisové služby, včetně kurzů pro soukromoprávní původce,

5. prací v odborných skupinách a grémiích s prezentací a další implementací vědeckých výsledků (mj. pracovní skupina MOPED pro oblast elektronických dokumentů) na vnitrostátní i mezinárodní úrovni,
6. sociální interakcí (spolupráce na regionální, národní i mezinárodní úrovni s partnerskými institucemi),
7. implementací vědeckých výsledků v oblasti legislativy, vytvářením národních metodik a standardů, zejména v oblasti spisové služby, e-governmentu a elektronizace veřejné správy,
8. identifikací bezpečnostních rizik a snahou o jejich maximální eliminaci (ochrana informací, technologické postupy pro uchování archiválií důležitých pro potřeby našeho státu),
9. ediční a publikační činností, zpřístupňováním historických pramenů;
10. aktivitou v domácí i zahraniční vědecké komunitě, pořádáním konferencí, seminářů, přednášek a workshop,
11. posilováním kulturního vědomí společnosti, péčí o historickou paměť.

Jako příležitosti rozvoje výzkumného programu lze definovat především:

1. zákonný mandát (ústřední vědecké pracoviště na úseku preventivní péče o archiválie, konzervace a restaurování, uchovávání a zpřístupňování nových forem nosičů včetně dokumentů v digitální podobě),
2. implementace výsledků výzkumné činnosti ve veřejné správě v ČR,
3. rozvoj mezinárodní spolupráce,
4. poskytování služeb vědecké infrastruktury pro zainteresované strany,
5. leadership v oblasti vědy v rámci veřejných archivů ČR, koordinace projektů,
6. spolupráce s univerzitním prostředím s dopadem na vzdělávání budoucích archivářů.

Jako hrozby pro rozvoj výzkumného programu byly definovány:

1. změna legislativy vedoucí k omezení výkonu úkolů v oblasti vědy a výzkumu,
2. omezování vědecké kapacity instituce a zvýšení jejího služebního charakteru,
3. snižování rozpočtu organizace a ohrožení jejího vědeckého potenciálu,
4. rychlý růst cen energií a inflace.

I.4 Silné a slabé stránky organizace

Za silné stránky organizace lze považovat:

1. dlouhodobou tradici výzkumu a vývoje, stabilní základní i aplikovaný výzkum,
2. ve vybraných oblastech velmi dobrou výzkumnou infrastrukturu (oborová knihovna, specializované laboratoře), exkluzivitu v některých oblastech,
3. personální stabilitu, kontinuitu výzkumných činností,
4. relativní stabilitu rozpočtu pro výzkumnou činnost (institucionální podpora, další dotační programy),
5. aktivitu v mezinárodní výzkumné komunitě,
6. ediční a publikační činnost v oboru archivnictví, spisové služby, dějin správy, pomocných věd historických a historie,
7. organizaci konferencí, seminářů a workshopů na národní i mezinárodní úrovni.

Za slabé stránky organizace lze považovat:

1. nedostatečné formalizované plánování a řízení výzkumu,
2. komplikované finanční mechanismy při čerpání externích zdrojů,
3. nízkou úroveň mezinárodní mobility,
4. kumulaci správních a vědeckých činností na jednotlivých místech,

5. nedostatečnou ofenzivní prezentaci výsledků.

I.5 Vyhodnocení SWOT matice

Národní archiv je organizací s dlouhou tradicí a dlouhou tradici má i výzkum, který provádí. Řada dodnes realizovaných projektů základního výzkumu je realizována několik desetiletí a patří k základním pilířům české historiografie. Dynamickou rovinu vykazuje výzkum aplikovaný, ale i ten je stabilně vymezen především spravovaným segmentem národního archivního dědictví a archivními dokumenty vůbec. Výzkumná organizace je z hlediska institucionální tradice, stability výzkumného týmu, postavení ve vědecké komunitě i technickým zázemím důležitou infrastrukturní institucí poskytující důležité zázemí pro národní, ale i mezinárodní vědeckou komunitu. Systematičností a intenzitou výzkumu se podařilo v některých oblastech (zejména v případě aplikovaného výzkumu) exkluzivitu.

Slabé stránky výzkumné organizace jsou dány především její správní podstatou a skutečností, že se nejedná výlučně o vědeckou instituci a ani ve vědeckém týmu nejsou vyčlenění zaměstnanci, kteří by se věnovali výlučně vědeckým úkolům. S postavením Národního archivu jako správního úřadu souvisejí především problémy při čerpání externích finančních zdrojů (složitá změna systemizace, opožďování možnosti čerpání účelových dotací). Tato skutečnost má samozřejmě na výzkum zásadní dopad a lze ji eliminovat pouze zčásti, především některými procedurálními opatřeními kombinujícími různé modely řízení.

Národní archiv se bude snažit sledovat a podílet se na všech výzvách týkajících se podstaty jeho výzkumu (projekty, spolupráce s dalšími partnery, zahraniční kontakty), pokud budou reálné a budou v souladu s jedinečným zaměřením jeho výzkumu. Identifikovaným hrozbám v oblasti ekonomické lze čelit pouze snahou o zajištění alternativních zdrojů financování výzkumu pomocí projektů, v oblasti personální pak budováním týmů, jejichž součástí budou pracovníci přijatí pouze na omezenou dobu řešení projektu.

Národní archiv počítá v daném období rovněž s intenzivnější a přehlednější prezentací svých výsledků a v tomto ohledu hodlá učinit některá systémová opatření, která jsou dále popsána.

I.6 Analýza zainteresovaných stran

Analýze zainteresovaných stran je v Národním archivu věnována tradičně intenzivní pozornost, a to již z podstaty instituce jako vědecké infrastruktury a báze pro výzkumné programy třetích subjektů. Interakce se zainteresovanými stranami probíhá obousměrně.

Zainteresované strany lze rozdělit do následujících skupin:

1. zřizovatel (Národní archiv bude plnit strategickou koncepci, její výsledky jsou využívány zřizovatelem v oblasti legislativy, bezpečnostní politiky, metodiky a zpracování strategických dokumentů.)
2. vědecký sektor (Národní archiv bude reagovat na požadavky domácích i zahraničních partnerů, a to jak v budování výzkumné infrastruktury, tak při práci na konkrétních projektech.)
3. veřejná správa (Národní archiv bude plnit vědecké úkoly v oblasti veřejné správy, týkající se zejména právního zakotvení jednotlivých správních agend a jejich historického vývoje. Tyto informace zpětně poskytuje veřejné správě formou vzdělávání, prezentací a dalších komunikačních aktivit.)
4. soukromoprávní korporace (Národní archiv bude napomáhat budování občanské společnosti systematickým mapováním soukromoprávních původců, zejména politických stran a hnutí, spolků, nadací a nadačních fondů, obecně prospěšných společností, profesních a zájmových korporací, organizací Čechů žijících v zahraničí, poskytuje informace a pomoc, ukládá jejich dokumenty, zajišťuje jejich zpřístupnění a umožňuje tak demokratický pohled na minulost našeho státu.)

Spolupráce se soukromoprávním sektorem má v Národním archivu dlouhodobou tradici, interakce na tomto výzkumném segmentu probíhá rovněž obousměrně.)

5. občanský sektor (Národní archiv bude spolupracovat s celou řadou fyzických osob, systematicky vyhledávat a ukládat jejich dokumenty důležité pro historii našeho státu a i v tomto ohledu napomáhat vzniku občanské společnosti.)

Se zainteresovanými stranami ve všech definovaných skupinách musí probíhat stálá komunikace, podílejí se na různých aktivitách archivu, zejména v oblasti prezentace výsledků výzkumného programu.

Analýza zainteresovaných stran bude probíhat tak jako doposud především níže popsanými metodami. Cílem analýzy je reakce na aktuální potřeby výzkumného prostředí, nicméně při zachování jedinečnosti a orientace výzkumného portfolia, tak jak je realizováno ve výzkumném programu Národního archivu.

1. plnění dlouhodobých výzkumných cílů v oblasti bezpečnostní politiky státu, ochrany dokumentů důležitých pro potřeby státu, ochrany informací před poškozením a ztrátou a racionalizace veřejné správy. Národní archiv má zákonný mandát k plnění svěřených výzkumných úkolů garantovaných zřizovatelem a jeho role je v této oblasti nezastupitelná,
2. plnění projektů vycházejících ze základního strategického záměru a plnění dílčí cíle tomuto záměru odpovídajících. V této souvislosti bude Národní archiv nadále sledovat domácí i zahraniční projektové výzvy a výzkumné programy domácích i zahraničních partnerů relevantní pro vlastní výzkumné portfolio (vysoké školy, akademické instituce, rezortní výzkumné organizace a další paměťové instituce, zahraniční partnerské instituce),
3. aktivita v domácí a zahraniční vědecké komunitě, plnění závazků vyplývajících z členství v domácích i zahraničních vědeckých grémiích, stimulace a zpětná reakce výzkumných podnětů.

Díky aplikovanému charakteru výzkumu se Národní archiv stává také atraktivním partnerem pro řadu dalších institucí, jejichž silnou stránkou je naopak výzkum základní, a které se zajímají o možnosti uplatnění svých poznatků v praxi. Tyto instituce mohou Národnímu archivu nabídnout odbornou pomoc a přístrojové zázemí, bez kterého se technologický výzkum v současné době neobejde. Důležitá je rovněž možnost využití jejich personální kapacity; řadu dílčích úkolů je možné svěřit studentům bakalářských a magisterských studijních programů. Velmi úzká a přínosná je v tomto ohledu například dlouholetá spolupráce s Vysokou školou chemicko-technologickou v Praze, se kterou Národní archiv v roce 2018 uzavřel Memorandum o vzájemné spolupráci při zajišťování studentských praxí.

Pro zajištění praktické využitelnosti výsledků těchto společných projektů je důležité, aby měl Národní archiv rozhodující slovo při definování jejich cílů a vyhodnocování výsledků. Přednost je proto dáвана projektům, ve kterých vystupuje v roli příjemce-koordinátora, respektive hlavního řešitele.

II. Koncepce rozvoje organizace

II.1 Mise organizace

Národní archiv je ústředním archivem České republiky zajišťujícím komplexní péči o archiválie z provenience ústředních úřadů a institucí českého a československého státu, vzniklých od středověku až do současnosti, ale i archiválií dalších původců. Dokumenty o rozsahu více než 130 bkm představují významnou část národního kulturního dědictví, jsou symbolem české státnosti a mají nezastupitelný význam pro historii a identitu našeho státu, stabilitu právního prostředí i výkon agend veřejné správy.

Národní archiv je výzkumnou organizací s postavením výzkumné infrastruktury, provádí rovněž vlastní základní i aplikovaný výzkum, jehož podstata primárně vychází ze svěřeného segmentu národního archivního dědictví.

Výzkumná činnost je přirozenou součástí úkolů Národního archivu, které jsou dány v současné době zejména zákonem č. 499/2004 Sb. o archivnictví a spisové službě, ve znění pozdějších předpisů. Patří k nim zejména kontrola výkonu spisové služby u určených původců, výběr archiválií ve skartačním a mimo skartační řízení, evidence archiválií, komplexní péče o spravované archivní soubory, jejich zpracování a zpřístupnění, poskytování odborných informací včetně vypracování rešerší pro potřebu veřejné správy, pořizování výpisů, opisů a kopií archiválií, digitalizace, zajištění provozu badatelen a umožnění nahlížení do archiválií ve smyslu infrastruktury nezbytné pro výzkum jiných vědeckých institucí a jednotlivců, budování odborné knihovny a fyzická péče o archiválie.

Národní archiv provádí vědeckou a výzkumnou činnost v oblasti archivnictví, pomocných věd historických a v příbuzných vědních oborech, plní úkoly ústředního vědeckovýzkumného pracoviště na úseku preventivní péče o archiválie, konzervace a restaurování archiválií a dále v oblasti uchovávání a zpřístupňování nových forem nosičů informací, včetně dokumentů v digitální podobě. Rámec jeho výzkumné činnosti je dán příslušnou legislativou, postavením v národní i mezinárodní výzkumné komunitě, plněním výzkumných úkolů v rámci výzkumného programu ministerstva vnitra (bezpečnostní výzkum) a konečně tradicí instituce, jejíž odborné počátky je možné sledovat až do 18. století. V oblasti archivnictví plní roli výzkumného lídra a úzce kooperuje se zahraničními partnery.

Směr výzkumného programu je stabilně definován, reaguje však na aktuální stav a trendy sledovaných vědních oborů, proměny uživatelského prostředí, rozvoj spolupráce s domácími i zahraničními partnerskými institucemi a v neposlední řadě na aktuální potřeby státní politiky a administrativy a její informační poptávku.

Výsledky výzkumného programu Národního archivu přispívají jak k obecnému i konkrétnímu poznání v pěstovaných vědních oborech, tak ke společenské relevanci. Jsou implementovány do praxe v archivní síti ČR a aplikovány v rámci rozvoji eGovernmentu ČR v oblasti dlouhodobého uchování digitálních dokumentů.

II.2 Vize organizace

Vizi rozvoje výzkumné organizace v daném období je především:

1. základní výzkum vycházející ze svěřeného segmentu národního archivního dědictví (výzkum v oblasti archivnictví, pomocných věd historických, dějin správy a českých dějin), ediční činnost,
2. aplikovaný výzkum v oblasti dlouhodobého uchování, zpracování a zpřístupnění digitálních archiválií, zejména při vytváření strategických dokumentů a zajištění akreditace digitálních archivů, v rámci předarchivní péče, akvizic, dlouhodobého uchování digitálních dokumentů, zpřístupnění archiválií v digitální/digitalizované podobě, ochrany osobních údajů, digitální archeologie a využití uživatelských komunit,
3. aplikovaný výzkum v oblasti fyzické ochrany archiválií, konzervace a restaurování, zejména identifikace a eliminace rizik pro existenci a fyzický stav archiválií, jejich preventivní ochrana, studium degradace psacích látek, charakterizace materiálů určených k ochraně archiválií a vývoj konzervátorských a restaurátorských postupů,
4. aplikovaný výzkum v oblasti technologických postupů zpřístupnění jedinečných a pro stát důležitých archiválií, výzkum metod zajištění autentických reprodukcí, které mohou být využity jak badatelskou veřejností, tak pro úřední potřebu, a jejich aplikace v archivní praxi, zejména při archivním popisu, tvorbě metadat a dálkovém zpřístupnění archiválií,
5. aplikovaný výzkum zaměřený na informační hodnotu archiválií, identifikace rizik ztráty, poškození a zneužití informací, kybernetického útoku a dále na zajištění operativnosti a

efektivitu získávání informací z archiválií pro potřeby veřejné správy i jednotlivých občanů a soukromoprávních právnických osob.

II.3 Strategie řízení společenského přínosu výzkumné činnosti

Institucionální a strategické nástroje společenského přínosu výzkumné činnosti jsou dány především:

1. rozvojovým programem výzkumné organizace na aktuální programové období,
2. organizačním řádem Národního archivu,
3. plánem práce Národního archivu na každý rok se specifikací cílů, nástrojů a organizačních opatření,
4. výroční zprávou Národního archivu na každý rok se zhodnocením dosažených výsledků, užitých nástrojů a organizačních opatření,
5. služebními předpisy týkajícími se řízení kvality v Národním archivu, zejména Služebním předpisem, kterým se stanoví „Strategie rozvoje služebního úřadu a systém definování měřitelných cílů ve služebním úřadě Národní archiv“.

Zjišťování společenského přínosu výzkumné činnosti je nutné oddělit u základního a aplikovaného výzkumu.

V případě základního výzkumu jde o proces dlouhodobější, protože výsledky výzkumného programu zde mají zpravidla trvalou hodnotu a jsou často používány desetiletí jako základní oborová kompendia. Způsoby ověření relevantnosti jsou především: 1. přítomnost vydávaných publikací v domácích i zahraničních knihovnách (Národní archiv provádí řadu výměn publikací s domácími i zahraničními partnery), 2. zájem uživatelů o nákup publikací, 3. recenze a anotace publikací vydaných Národním archivem v odborných časopisech a databázích, 4. citační index, 5. veřejné prezentace výzkumného programu a účast na nich, 6. účast na akcích implementujících výsledky výzkumného programu (přednášky, konference a semináře, školení a kurzy), 7. zájem o informace o výzkumném programu (mediální zájem, sledování informačních platforem Národního archivu, zejména internetové stránky, facebookového profilu a twitterového účtu).

V případě aplikovaného výzkumu jde v zásadě o okamžitou zpětnou vazbu, protože ta je podstatou výzkumného programu. Výzkum je zde prováděn s cílem vytvořit certifikované metodiky, resp. metodické návody a ověřit a definovat technologické postupy. Výzkumná organizace má výhodu v tom, že na jednom pracovišti dochází k interdisciplinárnímu propojení několika oborů z různých vědních oborů (na straně jedné chemického výzkumu a výzkumu v oblasti informačních technologií, na straně druhé výzkumu historického). Definice výzkumného týmu sestávajícího z výzkumných pracovníků v různých oborech tak může napomoci okamžitému ověření v praxi a zjednodušení implementační fáze výzkumu.

Prezentace výsledků výzkumné činnosti

Formy prezentace výsledků výzkumné činnosti budou následující:

1. informativní
 - ve výroční zprávě, průběžných zprávách a tiskových prohlášeních,
 - prostřednictvím Odboru komunikace Ministerstva vnitra,
 - na internetové stránce Národního archivu (www.nacr.cz),
 - na facebookovém profilu Národního archive,
 - na twitterovém účtu Národního archive.
2. odborné
 - pořádání veřejných konferencí, seminářů a workshopů (samostatně nebo v konsorciu),
 - ediční a publikační činnost a veřejné prezentace výsledků,

- pořádání vzdělávacích akcí.
3. popularizační
 - pořádání výstav s doprovodným programem,
 - popularizační přednášky,
 - exkurze v Národním archivu, dny otevřených dveří a další veřejné aktivity,
 - mediální propagace.

Transfer výsledků výzkumné činnosti do praxe a další kanály pro šíření a uplatnění výsledků

K transferu výsledků výzkumné činnosti Národního archivu do praxe bude docházet především následujícími formami:

1. vzdělávací aktivity. Národní archiv nemá vlastní akreditaci k pedagogické činnosti, řada jeho pracovníků však působí na výchově absolventů několika studijních oborů na úrovni středního a vysokého školství. Dalším znalostním transferem je tradičně realizace vzdělávání v oblasti veřejné správy a spisové služby, včetně kurzů pro soukromoprávní původce.
2. práce v odborných skupinách a grémiích s prezentací a další implementací vědeckých výsledků (mj. pracovní skupina MOPED pro oblast elektronických dokumentů) na vnitrostátní i mezinárodní úrovni. Na mezinárodní úrovni bude probíhat transfer vědeckých výsledků především na úrovni vědeckých platforem, jejichž je Národní archiv členem, mj. DLM forum, ICARUS, nestor, AUdS, E-ARK, Archiving by design, Geoforum, EHC ad.). Na tento způsob prezentace bude kladen v předmětném programovém období zvláštní důraz,
3. implementace vědeckých výsledků v oblasti legislativy, vytváření národních metodik a standardů, zejména v oblasti spisové služby, e-governmentu a elektronizace veřejné správy;
4. praktická pomoc při zavádění vědeckých a technologických postupů do praxe, zejména v oblasti péče o fyzický stav archiválií. Ta je v Národním archivu řízena společně s praktickou konzervací a restaurováním, díky čemuž je implementace jeho výsledků do praxe prakticky okamžitá. V souladu se svou rolí metodického a konzultačního centra pro regionální archivy nabízí Národní archiv také praktickou pomoc při zavádění nových postupů do praxe. Tato pomoc mívá obvykle formu individuálních konzultací nebo specializovaných workshopů. Podmínkou úspěšnosti této strategie je pěstování co nejúžších kontaktů a vzájemné důvěry mezi odpovědnými pracovníky zainteresovaných institucí.

Transformační cíle do roku 2028

1. modernizace vlastního informačního systému a využití nových možností komunikace pro prezentaci výzkumného programu a jeho výsledků,
2. zvýšení spolupráce se vzdělávacími institucemi, tvorba vzdělávacích programů z oblasti výzkumného portfolia,
3. důraz na aplikaci výzkumu v oblasti veřejné správy, pořádání vzdělávacích akcí různými metodami komunikace,
4. posilování spolupráce s domácími i zahraničními partnery.

Indikátory

1. počet uspořádaných akcí,
2. počet účastníků na diseminačních aktivitách výzkumné organizace, počet absolventů výukových, vzdělávacích a popularizačních programů instituce,

3. ediční a publikační činnost a její hodnocení (recenze, citační index, kvalitní výstupy),
4. počet navázaných spoluprací v oblasti aplikace výzkumných výsledků Národního archivu.

II.4 Strategie komunikace se zainteresovanými stranami

Komunikace se zainteresovanými stranami musí probíhat obousměrně. Od recipientů výzkumných výsledků získává Národní archiv kromě zpětné vazby i další podněty k formulování témat výzkumu. Jednotlivé výzkumné úkoly jsou řešeny vlastními projekty nebo konsorciálně.

Při formulování strategie jsou formulovány zejména následující komunikační toky:

1. na úrovni komunikace se zřizovatelem (sledování trendů bezpečnostního výzkumu a priorit národní výzkumné politiky, legislativního rámce a plnění výzkumných cílů navázaných na vyšší strategické dokumenty),
2. na úrovni komunikace s výzkumnými partnery domácími i zahraničními, především vysokými školami, akademickými institucemi, dalšími výzkumnými organizacemi (formulace a plnění oboustranných výzkumných závazků, formulace projektů a transfer jejich výsledků),
3. na úrovni komunikace s recipienty výzkumu z oblasti veřejné správy, soukromého sektoru, občanskoprávních korporací i fyzických osob (transfer znalostí a veřejné aktivity),
4. na úrovni obecného přínosu pro propagaci výzkumné politiky, segmentu výzkumné činnosti a podpory demokratických a etických principů ve vědeckém a obecně kulturním prostředí.

Prezentace výzkumné organizace

Prezentace výzkumných aktivit Národního archivu je součástí prezentace celé instituce jako instituce veřejné správy na straně jedné a obecně kulturní paměťové veřejné instituce na straně druhé. Cílem prezentace je naprostá transparentnost institucionálního chování, zvýšení informovanosti o podstatě této instituce a jejích činnostech, zvýšení historického povědomí v České republice, národní minulosti a historických pramenů, které ji dokumentují.

Kromě dříve popsaných prezentačních strategií lze dále zmínit zejména tyto cíle takové prezentace:

1. systematické úsilí o zvyšování informovanosti o činnosti Národního archivu a archivů jako veřejných institucí vůbec,
2. zajištění zázemí pro poskytování informací dalšími subjektům a s tím související optimalizace výzkumného prostředí,
3. úsilí o zvýšení prestiže Národního archivu a archivů a archivnictví vůbec v domácím prostředí i v zahraničí,
4. úsilí o prestižní ocenění výzkumného programu Národního archivu.

Zapojování do výzkumných aktivit

Strategie zapojování do výzkumných aktivit byla popsána již výše. Bude probíhat především v těchto fázích:

1. strategická (definice výzkumných aktivit, partnerů, typů a cílů vědeckých výstupů v návaznosti na výzkumný program),
2. analytická (vyhodnocení poznatků získaných ve strategické fázi, hierarchizace a stanovení priorit),
3. implementační (konkrétní praxe).

Zapojování do dalších aktivit

Dalšími aktivitami souvisejícími s výzkumnou činností budou zejména:

1. aktivita Národního archivu a jeho pracovníků ve vědecké komunitě domácí i zahraniční, zejména ve vědeckých grémiích a redakčních radách,
2. recenzní a lektorská činnost,
3. účast ve výzkumném programu dalších vědeckých institucí.

Transformační cíle pro období do roku 2028

1. posilování komunikace se zainteresovanými stranami,
2. posilování spolupráce se zahraničními partnery formou společných projektů a kooperace,
3. definice a prioritizace klíčových výzkumných otázek vyplývajících primárně ze spravovaného segmentu národního archivního dědictví, kde je role Národního archivu nezastupitelná,
4. zintenzivnění projektové činnosti.

Indikátory úspěšnosti strategie

1. počet realizovaných vědeckých projektů, z toho počet projektů konsorciálních,
2. počet navázaných spoluprací na národní i mezinárodní úrovni,
3. relevance výzkumu vůči obecným výzkumným prioritám a vyšším výzkumným strategiím.

II.5 Strategie internacionalizace výzkumu a vývoje

Internacionální relevance výzkumného programu Národního archivu je tradičně jeho velmi silnou stránkou. Mezinárodní aspekt výzkumu a vývoje bude i v daném programovém období zásadním požadavkem a cílem výzkumného programu.

Strategické rámce jsou v tomto ohledu především následující:

1. členství Národního archivu v mezinárodních organizacích a výzkumných platformách a z toho plynoucí závazky. Významné je především členství v organizaci ICARUS (International Centre for Archival Research), dále European Working Group on Disaster Prevention, AUDES (Archivierung der Untelagen aus digitalen Systemen), DLM Forum, Archiving by design, Geoforum, EHC a další),
2. spolupráce s partnerskými institucemi v zahraničí, vzájemné výzkumné pobyty, společné projekty, publikace a odborné akce (zejména s partnerskými institucemi na Slovensku, v Německu, Rakousku, Polsku, Slovinsku a Itálii),
3. zapojování do mezinárodních kompetitivních programů a systematické sledování výzev vztahujících se k výzkumnému profilu Národního archivu,
4. účast na zahraničních konferencích relevantních pro výzkumný program,
5. publikování vědeckých výstupů v zahraničí,
6. podpora geografické mobility výzkumných pracovníků.

Transformační cíle pro období do roku 2028

1. uspořádání mezinárodních konferencí s relevancí k výzkumnému programu Národního archivu,
2. vydávání publikací společně se zahraničními partnery,
3. usilování o zvýšení kvality publikací indexací v mezinárodních databázích,
4. udržení účinné spolupráce se zahraničními partnery,
5. aktivní členství v mezinárodních platformách,
6. účast na řešení mezinárodních projektů,
7. navázání spolupráce s dalšími partnerskými institucemi v zahraničí,
8. zajištění geografické mobility výzkumných pracovníků,

9. oboustranný znalostní transfer výzkumných výsledků.

Indikátory úspěšnosti strategie

1. získání a úspěšné řešení mezinárodních projektů,
2. aktivní členství v mezinárodních organizacích a platformách,
3. mezinárodní ocenění výzkumu,
4. počet publikovaných vědeckých výstupů v zahraničí,
5. účast na mezinárodních vědeckých konferencích.

II.6 Strategie vnitřního rozvoje kapacit výzkumné organizace

Národní archiv je institucí veřejné správy, rozpočtovou organizací v rezortu Ministerstva vnitra a úřadem spadajícím pod státní službu dle zákona č. 234/2014 Sb. o státní službě. Institucionální a strategické nástroje týkající se vnitřního rozvoje kapacit výzkumu jsou tímto postavením zásadním způsobem ovlivněny.

Aktuální kapacita výzkumu nevychází pouze z výzkumných potřeb definovaných i v této sebehodnotící zprávě, ale musí brát ohled na celou řadu dalších úkolů, které Národní archiv plní v oblasti veřejné správy.

Výzkumná kapacita je tak upravována každoročně dle aktuální situace, nicméně vždy s důrazem na udržení priorit definovaných ve výzkumném programu. Kromě již zmíněných strategických nástrojů jsou relevantní s ohledem na vnitřní rozvoj kapacit zejména následující interní předpisy:

- Služební předpis, kterým se stanovuje Politika lidských zdrojů ve služebním úřadu Národní archiv (SP ŘNA 10/2022),
- Služební předpis, kterým se stanovuje Postup pro realizaci adaptačního procesu ve služebním úřadu Národní archiv (SP ŘNA 11/2022),
- Služební předpis, kterým se stanovuje Postup při realizaci šetření spokojenosti zaměstnanců ve služebním úřadě Národní archiv (SP ŘNA 7/2022),
- Služební předpis o tvorbě Motivačního programu souvisejícího s plněním Rozvojového programu výzkumné organizace ve služebním úřadu Národní archiv (SP ŘNA 7/2023).

Lidské zdroje

Národní archiv je organizací veřejné správy zřízenou zákonem s pevnou personální systemizací. Jednotlivé pracovní pozice jsou obsazovány v souladu se zákoníkem práce nebo zákonem o státní službě (služební místa). Totéž se týká vedoucích míst, která jsou obsazována rovněž výhradně veřejným výběrovým řízením vyplývajícím z těchto zákonných norem. Při výběrových řízeních musí uchazeč doložit rovněž dokončené vzdělání, dosavadní zkušenosti a odbornou způsobilost. Pohovory s jednotlivými uchazeči probíhají před tříčlennou komisí.

Odborný růst pracovníků je garantován několika vnitřními předpisy. Jde zejména o:

- Služební předpis stanovující pravidla vzdělávání pracovníků (SP ŘNA 22/2016),
- Služební předpis, kterým se stanovuje Postup při realizaci šetření spokojenosti zaměstnanců ve služebním úřadě Národní archiv (SP ŘNA 7/2022),
- Služební předpis, kterým se stanovuje Politika lidských zdrojů ve služebním úřadu Národní archiv (SP ŘNA 10/2022),
- Služební předpis, kterým se stanovuje Postup pro realizaci adaptačního procesu ve služebním úřadu Národní archiv (SP ŘNA 11/2022),
- Služební předpis stanovující postup při realizaci politiky zahraniční zaměstnanosti (SP ŘNA 15/2022),
- Služební předpis stanovující strategii rozvoje organizace (SP ŘNA 28/2022).

Všechny tyto předpisy určují požadavky na odborný růst pracovníků v oblasti vzdělávání, adaptačního procesu, předávání zkušeností a zapojování do týmových aktivit.

V době zpracování této koncepce se podílí na plnění výzkumného programu Národního archivu celkem 83 pracovníků (přepočteno na FTE celkem 20,75) s rozvrstvením: výzkumní pracovníci (80), techničtí a odborní pracovníci (3). S ohledem na personální redukce na konci předchozího programového období a na počátku tohoto programového období nelze pravděpodobně předpokládat systémový nárůst pracovníků, kteří se podílejí na plnění výzkumného programu Národního archivu.

Koncepčním záměrem pro dané programové období je v oblasti lidských zdrojů zejména:

1. udržení kapacity pracovníků podílejících se na plnění výzkumného programu minimálně ve stávající výši,
2. věková vyváženost výzkumného týmu,
3. genderová vyváženost výzkumného týmu,
4. zajištění kontinuálního profesního vzdělávání výzkumných pracovníků,
5. hledání alternativních finančních zdrojů a zřizování projektových míst.

Infrastruktura

Národní archiv investuje tradičně poměrně velkou část institucionální podpory do své infrastruktury, která napomáhá řešení výzkumných programů celé řady dalších institucí, ale i vědeckým zájmům a profilům jednotlivých výzkumných pracovníků. Dále se snaží investovat do své infrastruktury zejména tam, kde je plnění výzkumných cílů nezastupitelné a v některých bodech i excelentní.

Národní archiv disponuje moderní budovou postavenou v letech 1992–2001, která splňuje veškeré standardy kladené na účelové archivní budovy. Součástí archivu je rovněž rozsáhlá institucionální knihovna (více než 539.000 svazků), chemické laboratoře, restaurátorské ateliéry i technologické zázemí. Budova umožňuje také nadstandardní prezentaci výsledků archivu (k dispozici kinosál, přednáškový sál a výstavní sál). Přístrojové vybavení slouží především potřebám aplikovaného výzkumu a vyplývá zejména z potřeb výzkumu v oblasti chemických věd a informatiky. Obě pracoviště jsou vybavena na vysoké úrovni, což je dáno rovněž jejich postavením ústředních vědecko-výzkumných pracovišť v dané oblasti.

Z institucionální podpory bude každoročně financován nákup knih a časopisů pro odbornou knihovnu, podpora provozu informačních systémů a databází a zejména vybavení laboratoří a ateliérů. Podporován bude také dlouhodobě udržitelný provoz některých přístrojů zakoupených z institucionální podpory.

Finacování

Národní archiv bude financovat své aktivity související s plněním výzkumného programu stejně jako v minulém programovém období z několika zdrojů:

1. z běžného rozpočtu,
2. z účelové dotace (institucionální podpora),
3. z účelové podpory na konkrétní projekty od různých poskytovatelů

S ohledem na výrazné rozpočtové redukce v době zpracování této koncepce nelze předpokládat větší využití běžného rozpočtu pro výraznější plnění cílů výzkumného programu. Nejvýznamnějším zdrojem tak zůstane institucionální podpora. Ta bude využita zejména v následujících oblastech:

1. budování vědecké infrastruktury (knihovna, chemické, restaurátorské a fotografické ateliéry a laboratoře),
2. iniciace a systematická podpora vnitřních vědeckých projektů,
3. vydávání vědeckých publikací,

4. výzkumné cesty domácí a zahraniční,
5. organizace výzkumných aktivit (konference, semináře, diseminační a prezentační akce).

Transformační cíle pro období do roku 2028

1. udržení stability výzkumného týmu,
2. zapojování juniorních výzkumných pracovníků do plnění vědeckého programu,
3. zvyšování vědecké kvalifikace jednotlivých výzkumných pracovníků,
4. zřizování projektových míst,
5. budování znalostní základny, optimalizace a modernizace informačních systémů,
6. sdílení výzkumné infrastruktury s dalšími výzkumnými organizacemi,
7. udržení institucionální podpory,
8. alternativní zdroje financování (projektově).

Indikátory úspěšnosti strategie

1. početnost a stabilita výzkumného týmu,
2. počet projektových míst,
3. počet studentů a úspěšných absolventů doktorského studia,
4. intenzita využívání vědecké infrastruktury,
5. vyváženost a udržitelnost institucionální podpory,
6. počet alternativních zdrojů financování.

III. Výzkumný program organizace

III.1 Řízení výzkumného programu

S ohledem na relativní šíři výzkumného portfolia Národního archivu popsaného v úvodu této koncepce je tato kapitola strukturována do tří základních výzkumných směrů:

1. Obory 60101 (Historie), 50804 (Informační věda a knihovnictví): archivnictví, pomocné vědy historické, dějiny správy, obecně historický výzkum, primárně základní výzkum s přesahy do aplikovaného výzkumu (zaměření a aktivity v této oblasti jsou představeny společně s aktivitami v oblasti Počítačové vědy a informatiky, se kterou úzce souvisejí),
2. Obory 10401 (Organická chemie) a 10402 (Anorganická a nukleární chemie): péče o fyzický stav archiválií, studium degradace archiválií, vývoj konzervátorských a restaurátorských metod, aplikovaný výzkum
3. Obor 10201 (Počítačová věda a informatika): problematika dlouhodobého uchování, zpracování a zpřístupnění digitálních archiválií, aplikovaný výzkum.

III.1.1 Archivnictví, pomocné vědy historické, dějiny správy, obecně historický výzkum

Výzkum v oblasti archivnictví, pomocných věd historických a dějin správy vychází z institucionální podstaty Národního archivu jako ústředního archivu našeho státu a především segmentu jím spravovaného národního archivního dědictví.

Zaměření

1. vydávání historických pramenů (ediční řady I jednorázové edice),
2. vydávání odborných periodik,
3. dějiny správy od středověku do současnosti (monografie a tematické studie),
4. biografický výzkum představitelů státní správy a samosprávy,
5. dějiny archivnictví,
6. české dějiny (důraz na pramenný výzkum),
7. diplomatika,

8. sfragistika,
9. heraldika,
10. historická geografie a kartografie,
11. kodikologie a dějiny tištěné knihy,
12. dějiny fotografie a fotografických technik.

Aktivity

V době zpracování této koncepce jsou v Národním archivem řešeny tyto projekty:

A. Vnitřní vědecké projekty

1. Archiv České koruny – edice,
2. Berní rula – edice,
3. Epistulae et acta publica apud imperatorem – edice korespondence papežských nunciů u císařského dvora (součást program Českého historického ústavu v Římě),
4. Paginae historiae – vydávání recenzovaného periodika,
5. Sborník archivních prací – vydávání recenzovaného periodika,
6. Historická fotografie – vydávání recenzovaného periodika,
7. Egodokumenty – volná ediční řada,
8. Historické monografie – volná ediční řada,
9. Dějiny českého a československého archivnictví – monografické zpracování základního oborového kompendia,
10. Státní správa na Podkarpatské Rusi,
11. Nacistická okupační správa v Protektorátu Čechy a Morava a její představitelé,
12. Slovník československé meziválečné justice,
13. Československo-rakouské hospodářské vztahy v meziválečném období,
14. Dějiny Komunistické strany Československa,
15. Vývoj stavebnictví v Československu v 50. letech 20. století,
16. Bibliografie českého archivnictví,
17. Politické procesy – interaktivní portál,
18. Translokační plány židovských obydlí,
19. Archiv Syndikátu novinářů – kompletní analýza,

Externí poskytovatelé

1. Národní a kulturní identita českých komunit na Ukrajině v 19. – 21. století v movitém kulturním dědictví ČR (hlavní řešitel Národní muzeum v Praze, poskytovatel Ministerstvo kultury, program NAKI 3, doba řešení 2023-2027),
2. Písemné bohatství zrušených klášterů (hlavní řešitel Národní knihovna ČR, poskytovatel Ministerstvo kultury, program NAKI 3, doba řešení 2023-2027).
3. Digitální výzkumná infrastruktura pro jazykové technologie, umění a humanitní vědy (konsorciální projekt, poskytovatel Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, doba řešení 2023-2026).

Přínosy

1. zvýšení poznání ve studovaných segmentech, na které je výzkumný program zaměřen,
2. podpora a usnadnění výzkumného programu dalších institucí,
3. zpřístupnění dokumentů důležitých pro náš stát a jeho historii,
4. zvýšení uživatelské komfortability,
5. zrychlení poskytování relevantních informací a výzkumných dat,
6. zajištění přístupnosti výzkumných dat formou open-access,
7. zpřesnění odborné terminologie, analýzy a charakteristiky archivních dokumentů.

III.1.2 Péče o fyzický stav archiválií, studium degradace archivních dokumentů, vývoj konzervátorských a restaurátorských technik

Výzkum dlouhodobě zahrnuje čtyři základní směry:

1. preventivní ochranu archiválií,
2. pokročilé studium degradace materiálů archiválií,
3. charakterizaci materiálů určených k ochraně archiválií,
4. vývoj konzervátorských a restaurátorských postupů.

Zaměření

V uvedených směrech bude výzkum zaměřen zejména na tyto dílčí oblasti zájmu:

a) Péče o fyzický stav novodobých archivních dokumentů

Jako „novodobé“ jsou v tomto programu označeny archiválie vzniklé po roce 1850. Přibližně od té doby se ve větší míře používají materiály, jejichž konzervace a restaurování vyžaduje v mnoha ohledech odlišný přístup, než materiály používané v předchozích staletích. Snahou bude aktualizovat vybrané konzervátorské a restaurátorské metody tak, aby odpovídaly současným materiálovým možnostem a etickým standardům. Zároveň bude s ohledem na enormní množství těchto archiválií přihlíženo k tomu, aby tyto metody bylo možné aplikovat pokud možno rutinně ve velkém měřítku. Samostatnou kapitolou je výzkum vhodných materiálů a postupů restaurování fotografických materiálů, což je oblast výzkumu, které se Národní archiv věnuje dlouhodobě.

b) Péče o fyzický stav voskových pečeti

Vzhledem k významu listinných fondů Národního archivu se výzkumná laboratoř systematicky věnuje i problematice degradace a konzervování voskových pečeti. Jedná se sice o výzkum relativně úzce zaměřený, nicméně v evropském měřítku ojedinělý a oceňovaný. Jeho prezentace na zahraničních fórech otevírá cestu k navázání spolupráce se zahraničními archivy a dalšími institucemi, jejichž sbírky zahrnují voskové artefakty.

c) Přehledové studie

Přestože rešerše odborné literatury je součástí každého dílčího výzkumného úkolu, sílí potřeba vypracování širěji založených přehledových studií na vybraná základní konzervátorská a restaurátorská témata. Poslední soubor prací tohoto druhu byl publikován téměř před 20 lety a v některých ohledech je již nutná jeho aktualizace. Příkladem důležité oblasti, ve které v posledních letech dochází k zásadní diskuzi, je otázka ekonomicky únosných klimatických podmínek v depozitárních objektech. Aktuální je také revize přístupu k laboratornímu testování konzervátorských materiálů a postupů.

Aktivity (projekty)

Následuje přehled navržených konkrétních témat výzkumu.

ad a) Péče o fyzický stav novodobých archivních dokumentů

Problematika fixace novodobých rozpustných záznamových prostředků

Kvalita novodobých recyklovaných papírů pro kancelářské použití

Odkyselování novodobých materiálů

Opravy a doplňování chybějících částí poškozených novodobých materiálů

Vhodné obalové materiály pro různé druhy novodobých archiválií

Konzervace a metody readjustace daguerrotypů
Materiály pro doplňování chybějících částí fotografií

ad b) Péče o fyzický stav voskových pečeti

Výzkum degradace voskových pečeti a jejich konzervace; problém takzvaných „přeschlých pečeti“.

Možnosti digitalizace a tisku trojrozměrných částí archiválií; předpokládá se využití uvedených technik mimo jiné pro zhotovování kopií pečeti namísto tradiční, ale riskantní metody odlévání. Uplatnění může kromě toho nalézt také při přípravě modelových vzorků v rámci materiálového výzkumu.

ad c) Přehledové studie

Metody umělého stárnutí v rámci laboratorního testování materiálů a konzervátorských postupů

Klimatické podmínky uložení archiválií

Vyhodnocování mikrobiologické čistoty depozitářů a metody hromadné dezinfekce

Konzervování a restaurování pečeti

Konzervování a restaurování fotografických materiálů

Aktuálně řešené projekty externího poskytovatele

1. Metody konsolidace křehkých pórovitých voskových pečeti (hlavní řešitel Národní archiv, poskytovatel Ministerstvo kultury, program NAKI 3, doba řešení 2023-2027),
2. Zpřístupnění, konzervace a preventivní péče o diazotypické záznamy ve fondech a sbírkách paměťových institucí ČR (hlavní řešitel Vysoká škola chemicko-technologická v Praze, poskytovatel Ministerstvo kultury, program NAKI 3, doba řešení 2023-2027).

Přínosy

Předpokládaným přínosem vědecké činnosti Národního archivu v oblasti péče o fyzický stav archiválií je zdokonalení konzervátorských a restaurátorských postupů, jenž přispěje k prodloužení životnosti archiválií v jejich původní, fyzické podobě. Ani v době současného všeobecného rozšíření digitalizace není možné odhlédnout od bohatství informací a emocionálního významu, které jsou s fyzickou stránkou mnohých archiválií spojeny a nemohou být nijak adekvátně zprostředkovány.

Dalším přínosem je upevnění a rozvinutí spolupráce s partnerskými organizacemi, nezbytné pro úspěšné řešení dalších projektů, udržení a posílení kreditu českého archivnictví v této oblasti, a konečně i naplnění archivního zákona.

III.1.3 Dlouhodobé uchovávání, zpracování a zpřístupnění dokumentů v digitální podobě

Zaměření, aktivity a přínosy

1. Strategické dokumenty, akreditace Digitálních archivů

a. Vytvoření a udržování strategických dokumentů k problematice dlouhodobé archivace digitálních dat (dle zák. o archivnictví č. 499/2004 Sb.)

Východiskem je Informační koncepce ČR (IKČR), do které je třeba dopracovat definici Klíčové oblasti architektury eGovernmentu „Výběr a dlouhodobá archivace“ a zpracovat znalostní bázi a architektonické dokumenty v rámci Národního architektonického plánu (NAP). Nutná je návaznost na oblast Elektronický oběh dokumentů, potažmo na kapitolu Systémy správy dokumentů.

Výstupy:

1. strategické dokumenty do NAP - pravidla pro „poslední stadium“ životního cyklu dokumentu – výběr a uložení digitálních archiválií,
2. podklady pro změnu archivní legislativy a legislativy navazující na zákon o Informačních systémech veřejné správy (Zákon č. 365/2000 Sb.).

b. Definice podmínek provozu digitálního archivu pro akreditaci ze zákona č. 499/2004

Postup a výstupy:

1. revize metodického návodu na základě zkušeností z akreditačních řízení,
2. analýza posunu problematiky v zahraničním výzkumu,
3. analýza problematiky v návaznosti na zákon o kybernetické bezpečnosti č. 181/2014,
4. certifikovaná metodika pro akreditaci digitálního archivu.

2. Předarchivní péče, akvizice

a. Standardizace vybraných elektronických dokumentů v informačních systémech

Postup a výstupy

1. vytipování agend pro standardizaci – formulářová podání podle zákona o právu na digitální služby a standardizace jejich vyřízení,
2. legislativní definice agend,
3. automatizace skartačního řízení ve standardizovaných agendách.

b. Před/výběr elektronických archiválií z informačních systémů za použití umělé inteligence (AI)

Postup a výstupy

1. pravidla pro klasifikaci digitálních dat vzhledem k relevanci pro archivní uložení,
2. metadatové standardy pro polo/automatický výběr za pomoci AI,
3. formátové politiky,
4. pilotní ověření,
5. provoz.

c. Digitální archiválie v osobních fondech

Postup a výstupy

1. analýza potřeb – spolupráce s 6. oddělením NA a specializovanými archivy (ANM, LA PNP),
2. průzkum a analýza formátů a metadat,
3. metodiky pro akvizici a uložení,
4. pilotní provoz.

d. Relevance „nových medií“ pro dlouhodobé ukládání, nástroje pro akvizici, metodika ukládání

Postup a výstupy

1. spolupráce s neziskem (např. Hlídač státu),
2. spolupráce s dalšími paměťovými institucemi (včetně zahraničních),
3. analýza sw nástrojů,
4. metodiky pro akvizici a ukládání,
5. pilotní projekty akvizice.

3. Dlouhodobé uchování digitálních archiválií

a. Dlouhodobé uchování digitálních dokumentů – Národní digitální archiv

Postup a výstupy

1. revize pravidel pro dlouhodobé uchování v NDA,
2. analýza nových trendů a možnost jejich implementace do českého (nejen) právního prostředí,
3. technologický projekt NDA III.

b. Možnosti využití cloudového řešení pro dlouhodobé uchování archivních dokumentů

Postup a výstupy:

1. analýza podmínek využívání cloudu,
2. posouzení relevantnosti řešení pro služby poskytované digitálním archivem,
3. posouzení relevantnosti pro ukládání archivovaných dat. Specifika přístupu k archivovaným datům. Ekonomické aspekty.

c. Zpracování metodik a konceptů zajištění dlouhodobé archivace digitálních dat v souladu s národními a evropskými standardy. Vytvoření a ověření sw nástrojů.

Postup a výstupy

1. revize problematiky, analýza dat u původců, klasifikace dílčích problematik,
2. vytvoření metodik a postupů,
3. tvorba/úprava sw nástrojů pro výběr, uchování a zpřístupnění digitálních archiválií,
4. ověření metodik a nástrojů v praxi v rámci pilotních projektů,
5. úprava metodik a nasazení do polo/provozu.

4. Zpřístupnění archiválií v digitální/digitalizované podobě

a. Zpřístupňování analogových archiválií prostřednictvím digitalizace a obohacením např. o textovou vrstvu – využití AI

Postup a výstupy

1. mezinárodní spolupráce x národní spolupráce – infrastruktura vědy - The Digital Research Infrastructure for the Arts and Humanities (DARIAH-EU), Digital humanities - LINDAT/CLARIAH-CZ,
2. koordinace směrem k ostatní archivům v ČR,
3. audio a video – využití AI – rozpoznání obličejů – nástroje MALACH,
4. využití AI při popisu archiválií – metadata z čitelné vrstvy – pilotní projekt kartotéka KSC.

b. Vytvoření českého standardu pro archivní pomůcky na základě EAD 3 a zpřístupnění archivních pomůcek ve formátu EAD

Postup a výstupy (fáze 1)

1. analýza stávajícího stavu,
2. vytvoření českého standardu pro archivní pomůcky na základě EAD 3,
3. legalizace standard,
4. aplikace do používaných pořádacích sw.,
5. zpřístupnění prostřednictvím modulu Aron.

c. Zpřístupnění a prezentace geoprostorových dat

Postup a výstupy

1. vytvoření struktury pro GEODIP – standard příp. metodika,
2. zpracování do IS NDA,
3. vytvoření pilotního GeoDIP,
4. národní strategie prostorových dat 2020+
5. analýza aktuálního stavu a záměrů v rámci eGovernmentu i evropských aktivit
6. volba metody zpřístupnění – napojení na vhodný geoportál

7. napojení NARp na zvolený geoportál (vytvoření služeb, API)
8. zpřístupnění pilotního datasetu (GeoSIPu/GeoDIPu)

5. Osobní údaje

Osobní údaje v archivních souborech, big data a jejich ochrana – využití AI

Postup a výstupy

1. koordinace směrem k ostatní archivům v ČR,
2. identifikace archivních souborů s potenciálem „big data“,
3. využití umělé inteligence k testování propojování anonymizovaných souborů,
4. doporučené postupy a metodiky.

6. Digitální archeologie

Záchrana digitálních dokumentů uložených na zastaralých médiích a formátech

Postup a výstupy

1. spolupráce se specializovanými archivy – audio, video,
2. doporučené postupy/metodiky,
3. nástroje pro digitální archeologii,
4. pracoviště pro digitální archeologii – provoz.

7. Využití uživatelských komunit

Crowdsourcing v archivech (Zapojení veřejnosti a popularizace archivu/ů)

Postup a výstupy

1. vytipování vhodné aktivity a cíle (př. kontrola zpřístupněných digitalizátů, sestavení tématických soupisů pramenů např. do předdefinované struktury; sdílení naskenovaných archiválií? – kontrola kvality, osobních údajů apod; poskytnutí archivních materiálů pro výběr – nahrajou své dokumenty, fotky, videa... k určitému tématu),
2. vytvoření technického zázemí - platformy, potřebných formulářů, úložiště apod. (příp. využití NARp – Výběr z volných souborů), komunikační rozhraní typu Slack apod.,
3. vytvoření metodiky,
4. PR, prezentace výsledků on-line – webové stránky NA, Národní archivní portál, twitter.

Harmonogram realizace aktivit

Míra odpovědnosti za stanovení harmonogramu výzkumných aktivit je definována v organizačním řádu Národního archivu a probíhá v několika rovinách kombinujících liniové a projektové řízení.

A. Řízení liniové

1. ředitel Národního archivu (odpovědnost za konečnou podobu dlouhodobé koncepce rozvoje výzkumné organizace, schvalování plánů výzkumu, rozhodování o uzavření závazků, projektů a dohod s výzkumnými partner, schvalování edičního plánu,
2. gremiální porada (projednávání obecných směrů výzkumné politiky, plánů na příští kalendářní rok a jeho modifikace),
3. vedoucí vnitřní organizační jednotky (odpovědnost za konkrétní segment výzkumné činnosti v rámci vnitřní organizační jednotky, zajištění plnění konkrétních výzkumných úkolů, tvorba návrhů dílčích výzkumných programů, návrhy na spolupráci s výzkumnými partnery),
4. vnitřní organizační jednotky (plnění výzkumného programu v rámci schválené dlouhodobé koncepce a jednotlivých výzkumných plánů),

B. Řízení projektové

1. projektové týmy vytvořené k jednotlivým realizovaným projektům (odpovědnost za řešení konkrétního projektu),

C. Poradní orgány

1. Vědecká rada Národního archivu (projednávání koncepce vědeckého programu Národního archivu, oponentura vědeckých úkolů, připomínky k plánování výzkumu),
2. Ediční rada (projednávání ediční a publikační koncepce Národního archivu),
3. Knihovní rada (projednávání infrastrukturního rámce a rozvoje knihovny Národního archivu jako základní oborové knihovny s právem veřejnosti),
4. redakční rady jednotlivých periodic.

Harmonogram realizace aktivit je stanovován dlouhodobě v dlouhodobé koncepci rozvoje výzkumné organizace a středně- a krátkodobě v plánech práce, projektových záměrech a dalších dokumentech.

Vyhodnocování úspěšnosti výzkumného programu a relevance výzkumných směrů/jednotlivých zaměření

Hodnocení směřování výzkumného programu je prováděno v několika rovinách:

1. na úrovni vnitřních organizačních jednotek a projektových týmů při pravidelných poradách (zpravidla jednou měsíčně, dle potřeby častěji),
2. na úrovni porady vedení Národního archivu – gremiální porada (zpravidla jednou měsíčně, dle potřeby častěji),
3. na úrovni strategického plánování (zpravidla jednou ročně na konci kalendářního roku),
4. na úrovni hodnocení výsledků výzkumné činnosti (zpravidla jednou ročně na začátku kalendářního roku),
5. na úrovni poradních orgánů (průběžně).

III.2 Vazba programových cílů aktivit na relevantní opatření strategických/koncepčních dokumentů v uživatelském prostředí

Národní archiv plní výzkumné cíle především v rámci následujících národních strategických cílů a opatření:

1. Koncepce rozvoje archivnictví v ČR na léta 2018 až 2025 s výhledem do roku 2035, zejména část A19: Věda a výzkum, přijatá usnesením vlády č. 551 ze dne 29. 8. 2018,
2. Meziřesortní koncepce podpory bezpečnostního výzkumu ČR 2017-2023 s výhledem do roku 2030, přijatá usnesením vlády č. 509 ze dne 10. 7. 2017, zde definovány i výzkumné úkoly Národního archivu,
3. Inovační strategie České republiky 2019–2030, zde zejména IV. pilíř Digitalizace,
4. ucelená vize Digitální Česko, ve které je definován vládní program digitalizace 2018+ v návaznosti na Zákon č. 365/2000 Sb. o informačních systémech veřejné správy a o změně některých zákonů ve znění pozdějších předpisů,
5. Informační koncepce České republiky jako jedna ze tří dílčích koncepcí v rámci ucelené vize Digitální Česko a z ní zejména vyplývající úkoly dopracování definice „Klíčové oblasti architektury eGovernmentu“ a zpracování znalostní databáze a architektonických dokumentů v rámci Národního architektonického plánu (NAP), dále návaznost na oblast „Elektronický oběh dokumentů“ a na kapitulu „Systémy správy dokumentů“,

Mezinárodní strategické cíle jsou plněny především na základě:

1. Všeobecné deklarace o archivech (UDA) přijaté Mezinárodní archivní radou v roce 2011,
2. dle programů mezinárodních odborných platforem, ve kterých je Národní archiv zastoupen: DLM forum, AUdS (Archivierung von Unterlagen aus digitalen Systemen), iPRES (International Conference on Digital Preservation), Nestor (Network of expertise in long-term of digital resources in Germany), Archiving by Design, Geoforum, ICARUS (International Centre for Archival Research), TME (Time Machine Organisation) a EHC meeting (European Heads of Conservation),
3. bilaterálních dohod.

V tomto programovém období lze očekávat vytvoření a novelizaci nových strategických/koncepčních dokumentů, na které bude výzkumný program reagovat. Jedná se zejména o připravovaný Zákon o výzkumu, vývoji a inovacích a transferu znalostí, dále o připravovanou koncepci rozvoje archivnictví do roku 2035 a další dokumenty.

IV. Program vnitřního rozvoje organizace (lidé, organizace, procesy, technologie, partnerství)

Transformační opatření 1 (lidé): zřizování projektových míst výhradně pro plnění výzkumných úkolů v návaznosti na úspěšnost podaných projektů,

Popis opatření: Národní archiv se bude snažit vytvářet v případě úspěšnosti projektových přihlášek pracovní místa nebo jejich části vyhrazené pouze pro řešení výzkumných projektů.

Harmonogram realizace: průběžně, každoročně, v návaznosti na relevantní projektové výzvy

Milníky: nejsou stanoveny

Přínosy: kvalitativní posílení výzkumného programu

Transformační opatření 2 (lidé): realizace systému kontinuálního profesního vzdělávání

Popis opatření: Modifikace systému profesního vzdělávání reaguje na potřebu zvyšování kvality vědeckého týmu.

Harmonogram: 2024

Milníky: konec programového období

Přínosy: zajištění kontinuity vzdělávání členů výzkumného týmu, vědomostní transfer a prezentace výsledků

Transformační opatření 3 (organizace): reorganizace vnitřní struktury výzkumné organizace Národního archiv

Popis opatření: Bude provedena nová organizace vnitřních jednotek Národního archivu s novou formou vymezení jejich výzkumných úkolů.

Harmonogram: 2024

Milníky: 2024 a dále průběžně

Přínosy: optimalizace nastavení procesů při řešení výzkumných úkolů

Transformační opatření 4 (procesy): zpracování vnitřního předpisu týkající se vymezení a realizace výzkumné činnosti v Národním archivu

Popis opatření: Bude připraven a vydán nový vnitřní předpis upravující vymezení a realizaci výzkumné činnosti v Národním archivu a nakládání s vědeckými výstupy.

Harmonogram: 2025

Milníky: 2025 a dále průběžně případné modifikace

Přínosy: nastavení a zpřesnění vnitřních procesů týkajících se provádění výzkumné činnosti v Národním archivu

Transformační opatření 5 (partnerství): uzavírání dohod o spolupráci v oblasti výzkumu s domácími a zahraničními partnery

Popis opatření: Budou uzavírány dohody o dlouhodobé i projektové spolupráci s domácími i zahraničními výzkumnými partnery.

Harmonogram: průběžně

Milníky: nejsou stanoveny

Přínosy: internacionalizace výzkumu a zvýšení jeho kvality

V. Vzájemné vazby programu rozvoje a výzkumného programu

Navrhovaná transformační opatření mají na jedné straně charakter dlouhodobě sledovaných cílů vycházejících z podstaty a potřeb výzkumného programu Národního archivu. Na straně druhé se jedná o konkrétní opatření, která vyplývají z vyhodnocení zkušeností z realizace výzkumného programu v programovém období 2017-2022.

VI. Rozpočtový rámec

Národní archiv počítá s obdobně strukturovaným rozpočtovým rámcem pro své výzkumné aktivity jako v předchozím programovém období. Tento rámec se skládá ze tří částí:

1. výdaje realizované z běžného rozpočtu Národního archivu (s ohledem na výrazné rozpočtové škrty na rok 2024 a pravděpodobně i následující budou tyto výdaje minimální,
2. výdaje realizované z účelové podpory RVO (institucionální podpora). Institucionální podpora je zásadním rozpočtovým zdrojem pro infrastrukturní výzkumnou organizaci typu Národní archiv. Její výše se předpokládá v obdobné výši jako v předchozím programovém období,
3. výdaje realizované z rozpočtu konkrétních projektů.

V současné době je Národní archiv řešitelem nebo spoluřešitelem pěti projektů od domácích poskytovatelů:

- a. Národní a kulturní identita českých komunit na Ukrajině v 19. – 21. století v movitém kulturním dědictví ČR (hlavní řešitel Národní muzeum v Praze, poskytovatel Ministerstvo kultury, program NAKI 3, doba řešení 2023-2027), rozpočet pro NA: 5.327.000 Kč,
- b. Písemné bohatství zrušených klášterů (hlavní řešitel Národní knihovna ČR, poskytovatel Ministerstvo kultury, program NAKI 3, doba řešení 2023-2027), rozpočet pro NA: 4.970.000 Kč,
- c. Metody konsolidace křehkých pórovitých voskových pečeti (hlavní řešitel Národní archiv, poskytovatel Ministerstvo kultury, program NAKI 3, doba řešení 2023-2027), rozpočet pro NA: 3.132.000 Kč,
- d. Zpřístupnění, konzervace a preventivní péče o diazotypické záznamy ve fondech a sbírkách paměťových institucí ČR (hlavní řešitel Vysoká škola chemicko-technologická v Praze, poskytovatel Ministerstvo kultury, program NAKI 3, doba řešení 2023-2027), rozpočet pro NA: 3.348.000 Kč.
- e. Digitální výzkumná infrastruktura pro jazykové technologie, umění a humanitní vědy (konsorciální projekt, poskytovatel Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, doba řešení 2023-2026), rozpočet pro NA: 3.787.000 Kč.

V rámci veřejných soutěží jsou podány žádosti o další projekty.

VII. Indikátory plnění RRO2024+

1. Kvalitativní

- obecná kvalita výsledků v národním hodnocení,
- míra informovanosti (spokojenosti) uživatelů,
- aktivizační a transformační opatření a jejich přínos,
- přehlednost a transparentnost výzkumu.

2. Kvantitativní

- počet výstupů uplatněných podle platné metodiky pro hodnocení výzkumných organizací,
- počet spolupracujících subjektů na výzkumné činnosti Národního archivu domácích a zahraničních,
- počet projektů vlastních a konsorciálních,
- počet vytvořených pracovních míst (projektových),
- počet vystoupení na odborných konferencích,
- počet diseminačních a popularizačních akcí.

3. Finanční

- čerpání RVO (institucionální podpora),
- výše investic do vědy a výzkumu,
- úspora nákladů uživatelů v návaznosti na výsledky výzkumu.

4. Časové

- milníky transformačních opatření,
- vyrovnanost řešení projektů v programovém období

Příloha 1: SWOT matice

	Pozitivní faktory	Negativní faktory
Vnitřní vlivy	Silné stránky VO	Slabé stránky VO
	<ul style="list-style-type: none"> • dlouhodobá tradice výzkumu a vývoje, základní i aplikovaný výzkum • ve vybraných oblastech velmi dobrá výzkumná infrastruktura (oborová knihovna, specializované laboratoře), exkluzivita v některých oblastech • personální stabilita, kontinuita výzkumných činností • relativní stabilita rozpočtu pro výzkumnou činnost (institucionální podpora, další dotační programy) • aktivita v mezinárodní výzkumné komunitě • ediční a publikační činnost v oboru archivnictví, spisové služby, dějin správy, pomocných věd historických a historie • organizace konferencí, seminářů a workshopů na národní i mezinárodní úrovni 	<ul style="list-style-type: none"> • nedostatečné formalizované plánování a řízení výzkumu • komplikované finanční mechanismy při čerpání externích zdrojů • nízká úroveň mezinárodní mobility • kumulace správních a vědeckých činností na jednotlivých místech • nedostatečná ofenzivní prezentace výsledků
Vnější vlivy	Příležitosti pro VO	Ohrožení VO
	<ul style="list-style-type: none"> • zákonný mandát (ústřední vědecké pracoviště na úseku preventivní péče o archiválie, konzervace a restaurování, uchovávání a zpřístupňování nových forem nosičů včetně dokumentů v digitální podobě) • implementace výsledků výzkumné činnosti ve veřejné správě v ČR • rozvoj mezinárodní spolupráce • poskytování služeb vědecké infrastruktury pro zainteresované strany • leadership v oblasti vědy v rámci veřejných archivů ČR, koordinace projektů • spolupráce s univerzitním prostředím s dopadem na vzdělávání budoucích archivářů 	<ul style="list-style-type: none"> • změna legislativy vedoucí k omezení výkonu úkolů v oblasti vědy a výzkumu • omezování vědecké kapacity instituce a zvýšení jejího služebního charakteru • snižování rozpočtu organizace a ohrožení jejího vědeckého potenciálu • rychlý růst cen energií a inflace

Příloha 2: Analýza rizik a registr rizik

Řízení rizik je v Národním archivu definováno služebním předpisem (SP ŘNA 13/2020), kterým se stanoví Interní protikorupční program a dále Mapou rizik, naposledy aktualizovanou v roce 2020. Řízení rizik zahrnuje jejich identifikaci, stanovení pravděpodobnosti, stanovení stupně jejich vlivu a návrhy na opatření.

Rizika jsou identifikována při snižování vědecké kapacity, snižování rozpočtu, hospodaření s majetkem, při zadávání veřejných zakázek, při špatné úrovni vnitřního kontrolního systému, při práci s archiváliemi, při čerpání dotací a při potenciálním korupčním jednání.

V oblasti řízení rizik, včetně rizik ohrožujících výzkumný program, je uplatňován systém P-D-C-A (Plan – Do – Check – Act) umožňující plánovaný rozvoj, kontrolu prověřených opatření z hlediska jejich účinnosti a adekvátnosti. Opakovaně a sumárně se vyhodnocuje ve výroční zprávě za každý rok. Pro efektivní řízení rizik a jednoznačné přidělení pravomocí a odpovědnosti jsou definovány pozice stanovené organizačním řádem a jednotlivé role. Řízení rizik je zajišťováno na všech organizačních úrovních, zejména systémem kontrolních opatření a interních auditů.

Aktuální mapa rizik tvoří přílohu k tomuto rozvojovému rámci.

Příloha 3: Popis zpracování doporučení panelu

Národní archiv v první verzi (10. 11. 2023) zpracoval některé poznámky a postřehy, které byly formulovány při návštěvě hodnotícího panelu v Národním archivu dne 26. 9. 2023.

Národní archiv obdržel 19. 1. 2024 zprávu odborného evaluačního panelu, který posuzoval VO Národní archiv, a zpracoval doporučení do tohoto rozvojového rámce.

Jednalo se především o tato doporučení: Více prezentovat výsledky odborné veřejnosti, aktivněji usilovat o prestižní ocenění především za výsledky činnosti VVI, usilovat o uznání kvality publikací a pokusit se zintenzivnit projektovou činnost.